

De verrassende Afrikaanse fotografie van de Biënnale van Bamako strijkt neer in Berg en Dal

CULTUUR

Joke de Wolf – 19:26, 20 april 2018

▲ 'Anarchie Productive', Fototala King Massassy © ©Fototala King Massassy

RECENSIE In Mali trok de prestigieuze fotobiënnale van Bamako afgelopen winter weinig bezoekers. Nu is de tentoonstelling voor het eerst buiten Afrika te zien, in Nederland. En dat is een grote eer.

DEEL DIT ARTIKEL

U krijgt 5 artikelen van Trouw cadeau. Dit is nummer 1.

Onbeperkt onze artikelen lezen?

Digitaal Basis € 2.50 per week.

Het is niet het eerste dat je verwacht in een Afrikamuseum. Lopend van een nagebouwd Ghanees woonerf naar een tentoonstelling over Soedanese en Keniaanse herdersvolken zullen argeloze bezoekers vreemd opkijken: in twee grote ruimtes zijn de komende maanden foto's en films te zien van hedendaagse Afrikaanse kunstenaars en fotografen.

En die kunstenaars fotograferen geen traditioneel Ghanees woonerf of Soedanese herdersvolken, die maken foto's en kunst zoals je die in een gewoon kunstmuseum zou kunnen en willen zien. Foto's met persoonlijke verhalen (een zwart-wit-reportage over een geestelijk gehandicapt broertje), mooie beelden van vreemde plekken (een door Chinezen uit de grond gestampte spookstad in Angola) en een reactie op aangrijpende sociale misstanden (een albino-fotomodel dat met de ogen dicht poseert in een sloppenwijk). Interessante, doordachte, en zorgvuldig uitgewerkte en gepresenteerde kunst. Nee, dit is geen tentoonstelling met bijeengeraapt werk van een paar enthousiaste fotografen, dit is de Biënnale van Bamako.

Verrassende tentoonstelling

Al vanaf 1994 is er eens in de twee jaar een grote fotomanifestatie in Bamako, de hoofdstad van Mali. Zo'n biënnale is daar niet zo

vanzelfsprekend als in bijvoorbeeld Europa: in veel Afrikaanse landen ontbreken de kunstacademies, galeries en (nationale) moderne kunstmusea die zorgen voor een gunstig beeldende-kunstklimaat. Toch slaagt het Malinese ministerie van cultuur erin, met financiële steun van het Institut Français, elke twee jaar een verrassende tentoonstelling neer te zetten.

Museumconservator Annette Schmidt komt vaak in Mali en vond het jammer dat deze kunst niet meer mensen bereikt. De biënnale duurt immers maar twee maanden en vanwege de huidige slechte politieke situatie kan je Bamako als toerist beter mijden. Nu heeft het Afrikamuseum meteen een primeur: voor het eerst is de tentoonstelling buiten het Afrikaanse continent te zien.

Deze editie heeft als thema 'Afrotopia', een term van Felwine Sarr (1972), een Senegalese schrijver en econoom die met een essay in 2016 met dezelfde titel wilde afrekenen met de koloniale erfenis. Afrika moet zijn eigen utopie durven te hebben, schreef hij, zelf profiteren van de grondstoffen en ook cultureel niet blijven staren naar de vroegere Europese kolonisators.

artistiek directeur van deze elfde editie van de biënnale, stelde dat idee als uitgangspunt voor dit pan-Afrikaanse evenement: hoe ziet de Afrikaanse toekomst eruit? De organisatie kreeg zo'n driehonderd inzendingen en maakte een selectie van veertig kunstenaars, niet op basis van land van herkomst, maar op basis van kwaliteit. En dat laatste is te zien.

'Stranger in a familiar land', Sarah Waiswa © Sarah Waiswa

Dat begint al bij de presentatie: anders dan bij de meeste Nederlandse fotofestivals zijn de foto's mooi en goed afgedrukt, niet op geplastificeerd karton. Ook inhoudelijk is er een stevig uitgangspunt en bovendien een schitterende catalogus met naast het beeld ook goede teksten. Verder is er in de tentoonstelling niet te

krampachtig vastgehouden aan fotografie. Zo is er de installatie van de Zuid-Afrikaanse Gabrielle Goliath (1983), die slachtoffers van verkrachtingen over hun ervaringen liet vertellen. Uit de filmopname knipte ze alle fragmenten met gesproken tekst, zodat een merkwaardige aaneensluiting van zuchten en grimassen overblijft.

Ook andere kunstvormen komen aan bod: Joana Choumali (1974) fotografeerde drie weken na de terreuraanslag van 2016 de bewoners van Grand-Bassam in haar geboorteland Ivoorkust. Ze borduurde vervolgens op die foto's, om zo weer kleur en hoop aan het beeld van de stad te geven.

Toch voert fotografie terecht de boventoon. Bijvoorbeeld bij de Congolees Baudouin Mouanda (1981). Hij fotografeerde scholieren van Brazzaville, die na zonsondergang de lantaarnpalen langs de Congo-rivier gebruiken om te kunnen studeren. Wat hen betreft komt het wel goed met hun toekomst. En aan deze tentoonstelling te zien geldt dat ook voor de Afrikaanse moderne kunst.

'Fotobiënnale Afrotopia'

★★★★★

Tot 2 september te zien in het Afrikamuseum in Berg en Dal bij Nijmegen. [Afrikamuseum.nl](https://www.afrikamuseum.nl)

Meer tentoonstellingen

In het Tropenmuseum in Amsterdam is de tentoonstelling Afrofuturism te zien, een van de zijprojecten van de biënnale. Hier verbeelden kunstenaars heel letterlijk de toekomst: met een Afrikaanse paus, of nieuwe portretfoto's van Keniaanse hiphoppers uit de jaren tachtig, aangekleed en gekapt volgens de mode van de toekomst.

In fotomuseum Foam in Amsterdam is tot 20 juni het werk te zien van Seydou Keïta (1921-2001) die in 1948 in Bamako een fotostudio opende. Iedereen presenteerde zichzelf er op zijn of haar mooist, soms in traditionele kleding, veel vaker in de laatste westerse mode, en met de nieuwste auto's of platenspelers als accessoire. Een Franse museumconservator herontdekte de foto's in 1992, Keïta drukte ze opnieuw, en groter af. Ze bieden een verrassende blik in het kosmopolitische leven in Bamako van de jaren vijftig.

Het bekijken en plaatsen van reacties is voorbehouden aan onze betalende abonnees. Kijk [hier](#) voor een overzicht van onze abonnementen.

